

Ať žije milý baskický jazyk.
/ provolání baskofila-cizince v zájmu baskičtiny/

Svatý Františku Xaverský, patrone
baskické země, který jsi zemřel s
baskickou modlitbou na rtěch da-
leko od vlasti, ochraň baskický
jazyk.

Milé baskické mládeži ,

Úpadek baskičtiny.

Často čteme v baskických časopisech, že baskičtina, vaše krásná a starobylá mluva, upadá a brzy zmizí s povrchu zemského. Na nedávných oslavách sv. Ignáce v Cambo pravil ministr baskické vlády a slavný básník D. Telesforo Montzon de Olaso, že baskičtina je ztracena. Tato smutná slova mocně se dotkla všech posluchačů a mnoho z nich slzelo. A výrok Telesfora Montzona nedotkl se jen Basků, milujících svou vlast a svou rodnou řeč, nýbrž i všech těch, kteří v cizině se s nadšením obírají studiem baskického jazyka. I mně vstoupili slzy do očí, když jsem to četl. Ježto tato slova byla provesena upřímným Baskem, je nutno jim věnovati plnou pozornost.

Provolání cizincovo v zájmu baskičtiny .

Pozoruje tento úpadek baskického jazyka, rozhodl jsem se jako upřímný a horlivý baskofil obrátiti se na všechny Basky a zvláště na baskickou mládež s důrazným apelem, aby věnovali všechny své síly a snahy k obrození, rozvoji a zvelební baskického jazyka.

Vzorem budiž české obrození.

Myslím, že jsem k této výzvě oprávněn nejen jako zanícený přítel Basků nýbrž i jako příslušník jiného malého národa. Neboť jazyk mého národa byl před sto lety blížek zániku jako dnes baskičtina. A přece úsilí horlivých vlastenců se podařilo dosáhnouti s pomocí

Boží vzkříšení českého jazyka.

Život baskičtiny je v rukou Basků.

Další existence baskického jazyka spočívá v rukou všech Basků a zvláště baskické mládeže, jejichž přední národní povinností bude zachovávat jej svým synům, jako nejvýraznější znak baskické rasy. Přes velké překážky, které se jim stavějí v cestu, musí všichni Baskové bez oddechu a přerušeni pracovat k povznesení baskického jazyka.

Chcete-li dosáhnouti záchrany baskičtiny, nemáte jiné cesty.

Zánik baskičtiny byl by zhoubou Baskicka.

Nezapomeňte, drazí přátelé, že bez baskičtiny nebude Baskicka, neboť jazyk je základem každého národa a nejvýraznějším znakem, který jej liší od ostatních národů. Zmizí-li baskičtina, zmizí též vaše svérázné národní zvyky, okouzlující zpěvy a živá víra vašich předků.

Jedním slovem, zemře-li baskická řeč, zahyne i baskická země, ztratíte-li baskičtinu, máte vše ztraceno.

Baskičtina je nejcennějším odkazem předků.

Jazyk je pro národy nejkrásnějším dědictvím otců, které musíte chránit jako "zřítelnic". Vaši předkové obdrželi svůj jazyk od Aitora / legendární praotec baskického národa / a vy, jejich potomci, přijali jste jej v kolébkách z úst vašich matek a naučili jste se v mateřském klíně modlit se po baskicku k Bohu. Vaši předci stále mluvili baskicky, o čemž svědčí vaše baskická příjmení a baskická jména obcí, hor a řek vaší krásné vlasti.

Baskičtina je matkou Basků.

Nuže, čím je baskičtina pro Basky? Baskičtina je milovanou matkou Basků, jejich celou bytostí, duší baskické rasy, nejvýraznějším znakem baskické osobitosti, budoucností národa, drahou řečí, kterou přijímali zároveň s mateřským mlékem.

A je-li baskičtina vaší matkou, musíte ji z hloubi duše milovat, jako zdární synové musí milovat svou matku, ať je třeba chudá neb

ošklivá. Syn, který nemiluje své matky, je bez srdce. Hodný syn musí podporovat svou matku, je-li v neštěstí, aby jí splatil její velkou lásku.

Baskičtina je krásná a bohatá.

Ale baskičtina není ošklivá, nýbrž velmi krásná. Mnoho cizích vědců se učí baskickému jazyku a jsou nadšeni její krásou. Rovněž není chudá, nýbrž velmi bohatá. Zvláště baskické sloveso vyniká mimořádným bohatstvím tvarů.

Karmel Etxegarai /R. I. P./ jednou krásně napsal: " Milujeme baskičtinu, protože je starobylá a stará, protože vydechuje vůni našich hor, jedním slovem, protože je naše ".

Záchrana baskičtiny je ve vašich rukou, a chcete-li zachovat pro sebe jméno "Basků", učinite vše možné, abyste povznesli tuto svou starou a krásnou řeč. Vyveďte ji z jejího úkrytu v lesních samotách a rozšiřujte ji do všech končin své vlasti tím, že všude a vždy budete baskicky mluvit, psát a číst.

Verše Detxepare-ovy.

A pak se uskuteční verše slavného baskického básníka Bernarda Detxepare :

"Baskičtino již vyjdi do světa,
dříve požívala jsi malé úcty
nyní však musíš být všude vážena.

Baskičtino, jdi do celého světa,
všechny jiné řeči již dosáhly svého vrcholu,
nyní ty se povznesíš nad všechny jazyky.

Baskičtino, Baskové jsou všemi váženi,
ač není známa baskičtina,
dnes však všichni poznají krásu tohoto jazyka.

Baskičtina je základem baskické kultury.

Základem svérázné kultury každého národa je samozřejmě jeho jazyk, a chtějí-li Baskové podržet vlastní kulturu, mohou ji udržet jen pomocí baskičtiny. Není to možné jinou řečí, protože cizí řeč zůstává na povrchu a nemůže proniknout až k duši národa.

V předchozích odstavcích jsem již vysvětlil, proč je baskičtina nutná k zachování baskického národního svérázu. Proto všichni Baskové jsou povinni pracovati k rozvoji svého jazyka. Toto vaše úsilí nebude marné, bude-li vaše práce správně řízena. Především nutno všíti v úvahu nynější stav baskického jazyka.

Nynější stav baskického jazyka.

Podle rozšíření znalosti baskického jazyka můžeme Baskicko rozdělit na tři pásma. V prvním pásmu všichni obyvatelé baskického původu znají baskicky a stále tohoto jazyka užívají; značná část, zvláště staré osoby, neznají jiné řeči. V druhém pásmu většina ještě dovede baskicky, ale již málo baskického jazyka užívá, zvláště mládež. V těchto krajinách baskičtina živoří a je na ústupu. Zvláště ve španělské Navaře / v údolích : Roncal, Salazar, Aezcoa, Erro, Odieta, Olai, Juslapeña a Araquil / a v Alavě / v okolí Villarreal de Alava / je takových obcí na sto.

A tak jazyková hranice baskické řeči postupuje od jihu k severu a stále zúžuje navarskou a gļavskou jazykou oblast. Jak je patrné z jazykové mapy Louis-Luciena Bonaparte mluvílo se v roce 1863 ještě i v okolí měst Gares / Puentę-la-Reina / a Barasoain v střední Navaře baskicky. Odté doby 300 baskických obcí v Navaře stalo se podle jazyka čistě kastilskými.

K třetímu pásmu patří střední a jižní Navara, skoro celá Alava a západní část Biskaje. V těchto krajích baskičtina úplně vymizela a tamní Baskové mluví dnes výhradně kastilsky.

Proto jsou Baskové trojího druhu :

- 1/ Baskové, mluvící jen baskicky neb znající od narození baskicky a stále baskicky mluvící,
- 2/ Baskové, kteří sice v mládí se naučili baskicky, ale dnes již málo baskicky znají, ježto žijí v městech neb v nebaskických zemích,
- 3/ Baskové, jichž mateřskou řečí je kastilština.

"Noví" Baskové.

"Noví" Baskové.

Mezi Basky zvláštní skupinu tvoří t.zv. "noví" Baskové, t.j. Baskové, jejichž mateřskou řečí byla sice kastilština, po př.francouzština, kteří však později se naučili národnímu jazyku. Mezi nimi jsou vynikající spisovatelé a řečníci. Jak všichni víte, Sabino de Arana Goiri a Arturo Campión byli takovými "novými Basky" a z našich vrstevníků pak prezident baskické vlády Andoni Joseba Agirre a slavný básník ministr Telesfor Montzon. Tyto slavné Basky musí si vzít za vzor Baskové, kteří ještě nenaučili se baskicky, a zvláště ti, kteří tvrdí, že je baskičtina těžká. nezbytně nutno sjednotit baskický jazyk.

Řízení obrodné práce bude v rukou vzdělaných Basků, kteří dokonale umí baskicky. Aby se k tomuto cíli došlo, je nejvýše nutné, aby byla baskičtina sjednocena, t.j. aby byl vytvořen spisovný jazyk společný všem Baskům. Tento společný spisovný jazyk bude pak základem k šíření znalosti baskičtiny mezi pokastilštěnými Basky.

Cesta k obrození baskičtiny.

Zvláštní pozornost je věnovati krajům, kde baskičtina je v úpadku. V těchto krajích bude přední povinností baskických rodičů, aby své děti učili baskickému jazyku a tak bude zabráněno zmenšování jazykového území baskického.

Konečně je věnovati zvláštní pozornost těm, kteří vůbec neznají baskicky. Tato práce bude vykována ve školách - ovšem to, bohužel, bude možné teprve až vlast bude osvobozena - ve zvláštních kursech, rádiem a jinými prostředky a rovněž odesíláním mládeže do baskických ^{zabíraných} krajů.

Tato práce bude jistě velmi těžká a není většinou možná, dokud Baskicko nebude osvobozeno. Ale již nyní mohou všichni Baskové používat výhradně baskického jazyka v denním životě a rodiče učiti doma své děti baskicky. Je pravda, že Baskové, kteří žijí pod jhem krutého utlačovatele musí překonávat velké překážky v této práci, ale i tak je jejich povi -

ností neustávati ve svém úsilí.

Myslím, že všichni Baskové měli by se řídit tímto heslem; Ti, kteří dobře znají baskicky, budou všude a vždy s Basky jen baskicky mluvit, pokud umí málo, budou hleděti doplniti své znalosti národního jazyka, a ti, kteří neumí baskicky budou se úsilovně snažiti osvojiti si pomocí svých baskických přátel dokonalou znalost baskičtiny. Budou-li všichni Baskové takto postupovati, stane se baskičtina během několika let jedinou mluvou jich všech.

Nakonec vám připomínám dojemná slova vašeho časopisu "Azkatasuna": Baskové, mluvící španělsky/ neb francouzsky/ zaréžejí trn do srdce své matky". Nechcete-li to činiti, neustávejte ve svém úsilí.

baskičtiny.